

ABONNEMENT

Et nyt våben i den syriske informationskrig

En lille radiosender skal give borgerne i blandt andet Syrien adgang til uafhængig information. Den er på størrelse med en bilradio og kan smugles ind i krigs- og katastrofeområder, hvor den ifølge folkene bag kan være med til at 'støtte en fredelig dialog mellem borgerne og i sidste ende skabe stabilitet i landet'

En lille metalkasse med en radiosender skal hjælpe borgerne i blandt andet Syrien med at få informationer om, hvad der f.eks. foregår i deres by, region og land. Boksen skal blot tilsluttes et almindeligt antennestik.
Malene Lauritsen

🕒 13. maj 2016

💬 Kommentarer (0)

»Her er den.« Philipp Hochleichter sætter en sort metalkasse på skrivebordet. Den er på størrelse med en stor bilradio. På forsiden er der tre knapper. På bagsiden er der stik til en antenne og en parabol.

»Det er sådan set bare en sort kasse,« siger Philipp Hochleichter og begynder at forklare.

Kassen er skilt ad. Han bøjer sig ind over den og peger med spidsen af sin kuglepen på et lille stykke elektronik nede i kassen.

»Her sidder en lille radiosender,« siger han.

Han flytter spidsen af kuglepenen.

»Og her er en satellitmodtager.«

Så rejser han sig fra bordet og henter en antenne med tre ben. Den er omkring en meter høj og ligner et nodestativ. Han vender den om og skruer med et par hurtige vrid kablet løs fra antennens bund. Holder det frem.

»Så tager man det her helt almindelige antennekabel og sætter det til boksen.«

Så har man en radiosender.

Den lille radiosender er robust nok til at klare sig i en krigszone og lille nok til at kunne smugles ind over grænsen i en rygsæk. Derfor er den en del af kampen for at sikre uafhængig information i at nå borgerne i det krigsramte Syrien.

»I nogle områder er det den eneste mulighed for at få information ud,« siger Philipp Hochleichter, udvikler og projektleder i den tyske organisation Media in Cooperation and Transistion (MICT).

»Du kan ikke udgive en avis, fordi det kræver adgang til et trykkeri og muligheden for at distribuere aviser. Du kan ikke sende radio på internettet, for i mange områder har befolkningen hverken adgang til internet eller strøm. Men med et bilbatteri og den her boks kan vi nå ud i nogle af de områder.«

I flere tilfælde er radiostationer og andre medier i Syrien blevet angrebet, senest i slutningen af april, hvor radiostationen Arta FM var udsat for et brandattentat. På grund af angrebene og den generelt manglende adgang til strøm og anden infrastruktur er borgerne i store dele af Syrien i dag afskåret fra at få uafhængig information fra omverdenen om for eksempel krigen og den politiske situation. Det har MICT siden 2013 forsøgt at lave om på – med den lille boks og et netværk af uafhængige radiostationer.

»Vi tror på, at vi med de uafhængige radiostationer kan hjælpe folk med at forstå, hvad der foregår i nabobyen eller i andre dele af landet,« siger Klaas Glenewinkel, som er direktør i MICT.

»På den måde er vi med til at støtte en fredelig dialog mellem borgerne, som selvfølgelig er en forudsætning for fred og derfor i sidste ende også er med til at skabe stabilitet i landet.«

I dag er der ti aktive radiosendere i Syrien.

Malene Lauritsen

Så kom Islamisk Stat

Philipp Hochleicher sidder ved et hvidt skrivebord i midten af et stort lokale i et baghus i midten af Berlin. Det er højloftet som et kunstgalleri og bortset fra nogle tomme papkasser og et to meter højt stålskab til servere stort set tomt. Der står fire skriveborde i lokalet. Ved det ene sidder Philipp Hochleichters kollega med en testopstilling af den nye version af radiosenderen. Ved det andet sidder Philipp Hochleicher.

Han tager et stykke papir og lægger det på bordet ved siden af radiosenderen. Det er et printet kort over Syrien.

»Vi startede med at sætte en sender op her,« siger han og tegner tre runde cirkler på størrelse med et låg fra et syltetøjsglas på kortet. Han peger på en af de tre ringe i det nordøstlige hjørne af kortet.

Det var i 2013. Dengang brugte organisationen MICT store sendestationer, som har rigtige sendemaster og kan række op til 25 kilometer

»Men så kom Islamisk Stat.«

Philipp Hochleicher kigger op fra kortet.

De store sendere egner sig ikke særlig godt i de områder af Syrien, hvor grænserne hele tiden bliver rykket. De er for store til at skjule. De er for tunge til at flytte rundt. En sendestation består typisk af to bygninger, en til udstyr og en til en strømgenerator, en stor tank med diesel og en ti meter høj antenne.

Den såkaldte Pocket FM er udviklet af organisationen MICT i Berlin med Syrien for øje, men den bruges også andre steder. MICT har blandt andet haft et projekt i Sierra Leone for at informere befolkningen i yderområderne om ebola.

Malene Lauritsen

Ligesom andre dele af den syriske infrastruktur er mange af de store sendere i landet blevet ødelagt eller overtaget af nogle af de mange grupper, som kæmper i den syriske borgerkrig. Da Islamisk Stat rykkede ind i det område, hvor MICT's sender stod, blev de nødt til at pakke sendemasten og udstyret sammen, forlade bygningerne og rykke til en anden del af landet.

»Derfor begyndte vi at undersøge, om vi i stedet for de store sendestationer til at dække hele regionen, kunne have mange små sendere,« siger Philipp Hochleichter.

Inde i de store cirkler på kortet tegner han små cirkler for at vise, hvordan flere af de små radiosendere kan dække det samme område som en stor sender. De modtager et signal fra en radiostation i eksil og sender det videre over FM, så man på den måde kan sende uafhængig radio ud i de ellers utilgængelige områder.

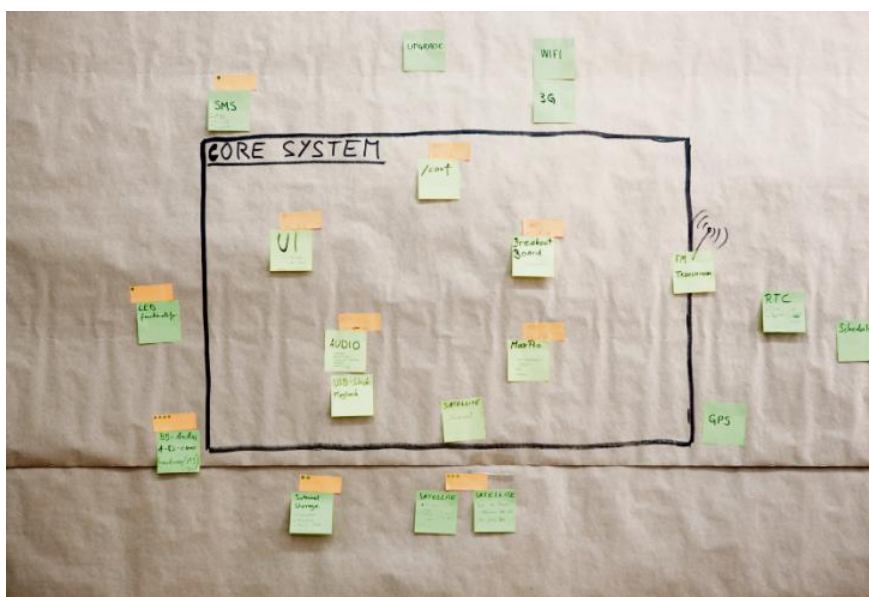
»En her. En her. En her. Med de små sendere kunne vi gøre det samme. De er meget lettere at sætte op. De er billigere at holde kørende og kan smugles ind i landet.«

Men den type af radiosendere fandtes ikke. Derfor gik Philipp Hochleichter i gang med at udvikle dem selv i værkstedet i Berlin baseret på open source-software som styresystemet Linux og den billige computer Raspberry Pi.

Den bruges ofte af private til at styre temperaturen i private hjemmebryggerier eller vande stueplanter automatisk, men er oprindeligt udviklet for at gøre udvikling af relativt avanceret teknologi billig og tilgængelig for organisationer og personer uden store virksomheder i ryggen.

Philipp Hochleichter fortæller, at når den næste version af Pocket FM er færdig om nogle måneder, skal software og hardware lægges ud som open source. På den måde kan for eksempel andre organisationer, som arbejder med informationsfrihed og ønsker at bygge videre på radiosenderen eller bygge den om, gøre det uden at skulle betale.

»Måske har man lyst til at bruge boksen i et område, hvor der er en stabil internetforbindelse, så kan man ændre den til at kunne tilsluttes med et internetkabel. Vi har brugt mange ressourcer på at udvikle senderen og koden, så der er formentlig nogen derude, som kan få mere gavn af den, end hvis vi bare beholdt den inde i vores sorte boks,« siger han.

Malene Lauritsen

Hospitaler, mad og forurening

På et kontor på anden sal i bygningen sidder Najat Abdulhaq. Hun er projektleder for den sammenslutning af radiostationer, Syrnet, som sender radio ud til borgerne i Syrien gennem de transportable radiosendere.

På væggen bag hende hænger en sendeplan for radiostationerne og et kort over Syrien, hvor radiosenderne er markeret med lyserød overstregningstusch og deres frekvensområde med en blå cirkel. Hun rejser sig og går hen til kortet.

»Vi dækker de her områder.«

Med fingeren tegner hun omridset af et område fra Aleppo op mod den tyrkiske grænse og videre østpå. Radiosenderne Pocket FM dækker de områder, som ikke er kontrolleret af regimet eller af Islamisk Stat. Men nogle af de langtrækkende sendemaster sender ind over områder kontrolleret af Assad eller IS.

Under Anden Verdenskrig sendte BBC dansksprogede radioudsendelser til Danmark. Den tyske besættelsesmagt censurerede danske medier, og selv om den også forsøgte at forstyrre signalet fra England med støjsendere, var BBC et væsentligt alternativ til de danske medier.

Man binder folk på mund og hånd, men man kan ikke forhindre en radiomast i at sende ind over et besat territorium eller en radiosender på 20 gange 30 centimeter i at blive smuglet ind over grænsen.

Najat Abdulhaq smiler skævt. »Derfor skal vi nogle gange bruge ekstra *funding*,« siger hun.

– *Bliver de angrebet?*

»Ja.«

Ved siden af kortet hænger en sendeplan. Al-Asemeh Radio. Radio Naseem Syria. Radio Rozanna. De fleste sender fra eksil i Tyrkiet, hvor der på trods af angreb og drab på journalister begået af IS er mere sikkert end i Syrien. Her sidder en redaktør eller en redaktion og samler historier fra journalister inde i Syrien, som derefter bliver sendt ud til lytterne oftest i Syrien eller i flygtningelejrene i nabolandene.

»Nogle af programmerne handler om meget alvorlige ting, for eksempel hospitalerne eller uddannelse. Men der er også programmer om mad,« siger Najat Abdulhaq.

»Det handler jo ikke om, hvorvidt man skal spise fuldkornshvede eller almindelig hvede, men for eksempel om, hvordan man får fat på råvarer. Mange råvarer er ikke tilgængelige i Syrien, og så begynder folk at tale om, hvad kan man bruge i stedet for at lave den eller den ret.«

Der har også været en række udsendelser om polio og en udsendelse om forurening i Barada-floden i hovedstaden, Damaskus. Men mange af programmerne handler ikke overraskende om krigen og dens konsekvenser.

En af radiostationerne har lige lavet et indslag om en pige fra Aleppo, som inden krigen gik til ballet, men har mistet det ene ben i et angreb. Nu drømmer hun i stedet om engang at undervise i ballet. Indslaget blev lavet i et samarbejde mellem flere af radiostationerne på Syrnet.

»Vi laver nogle gange samarbejder, hvor vi beslutter os for nogle emner og undersøger dem. Der er et andet eksempel, hvor journalister fra tre radiostationer gik sammen for at kigge på handlen med organer. De talte med læger og med personer, som havde solgt deres organer, og kunne så fortælle, hvordan personer får fjernet deres organer, enten fordi de har været indlagt med skader fra krigen, eller fordi de har brug for pengene. Det er en vigtig historie.«

Men selv om det er en vigtig historie, så er der ikke noget politisk system i Syrien, og derfor får historien måske ikke nogen konsekvenser.

»Vi kan ikke sige til os selv, at fordi der er krig i Syrien, kan vi ikke gøre noget. Så skulle vi alle bare sidde hjemme og vente på, at krigen skulle slutte. Det er ikke logikken i et civilsamfund.«

– *Hvad er så logikken?*

»Den er for det første, at hvis vi kan bidrage til at reducere skaderne og har mulighederne for det, så bør vi gøre det. Det er vores medmenneskelige ansvar. For det andet vil krigen på et tidspunkt ende, ligesom Anden Verdenskrig eller krigen på Balkan gjorde, og så er der brug for et civilsamfund. Nogle af de unge mennesker fra vores radioer skal i fremtiden være journalister og redaktører på medier i Syrien, og hvis vi ikke formår at forberede dem på det og på at skabe et grundlag for frie og kritiske medier, så kan vi ende med at få et diktatur igen.«

»Vi tror på, at vi med de uafhængige radiostationer kan hjælpe folk med at forstå, hvad der foregår i nabobyen eller i andre dele af landet,« siger Klaas Glenewinkel, som er direktør i MICT.

Malene Lauritsen

Hviskende lyttere

Pocket FM er udviklet til Syrien. Men den lille radiosender bruges også i andre lande, hvor det er svært for befolkningen at få adgang til information, for eksempel har MICT haft et projekt i Sierra Leone for at informere befolkningen i yderområderne om ebola. MICT har også en Pocket FM i Irak.

Klaas Glenewinkel har lige været nede og aflevere den på en radiostation lidt uden for Mosul. Nu sidder han på en kontorstol i det åbne kontorlandskab på anden sal i bygningen.

»Har jeg fortalt om det?« spørger han.

Han var i Irak i tre dage for at aflevere radiosenderen og besøge radiostationen, som tidligere sendte inde fra byen Mosul. Efter Islamisk Stat i 2014 tog kontrollen med byen, måtte journalisterne på radiostationen ligesom mange andre flygte. Nu sender de fra et sted uden for byen. Men borgerne inde i byen kan stadig lytte til dem på deres køkkenradioer.

»Er det ikke fantastisk?«

Klaas Glenewinkel holder en pause og kigger begejstret på mig.

»Jeg sad på radioen og hørte det her program, hvor man kunne ringe ind, og der ringede hele tiden lyttere inde fra Mosul. De hviskede for ikke at blive opdaget,« siger han.

»ISIS hader dem for det.«

– *Men er det ikke gammeldags at bruge radio. Folk har vel en gang imellem adgang til internettet også i Irak og Syrien?*

»I nogle områder, men mange har kun råd til at bruge det i et begrænset antal timer om dagen eller om ugen. Folk i en flygtningelejr ville aldrig bruge deres internetforbindelse til at høre radio. De går på YouTube eller ser porno. Det har vi spurgt dem om. Men radioen kan du tænde og lade køre i køkkenet, uden at det koster noget.«

Organisationen har også fået henvendelser fra andre organisationer, som har været interesserede i at bruge Pocket FM. Flest fra organisationer som dem selv, men også fra radiostationer i USA og Storbritannien og fra oppositionsgrupper.

»Som sagt er det en effektiv og simpel måde at få informationer ud til folk i områder, hvor det er svært, og hvor propaganda fylder meget,« siger Philipp Hochleicher.

– *Sælger I til oppositionsgrupper?*

»Jeg siger, at de er nødt til at vente. Ring igen senere.«

– *Men er der ikke nogen overvejelser om, hvem man vil sælge til?*

»Vi har nogle etiske retningslinjer for det, vi laver, så selvfølgelig forsøger vi at sælge til institutioner eller organisationer, som har nogenlunde de samme retningslinjer. Hvis Islamisk Stat ringede og sagde: 'Fedt stykke elektronik. Kan vi ikke købe 20 af dem til at sætte op i Syrien', så ville vi selvfølgelig sige nej.«

– *Hvordan vil i sikre det?*

»Der er ikke nogen færdig løsning på det, men det handler om at kende den, som man indgår partnerskaber med og sælger til.«